

Innspill til pliktkommisjon

Opprinnelig ble leveringspliktige trålkvoter opprettet ved at kvantumet ble tatt fra kystfiskerne og gitt til landaktører. Målsetningen var at arbeidsplasser i fiskeindustrien skulle styrkes, samt sikre grunnlag for helårig drift på landanleggene.

Det har ikke på noe tidspunkt vært meningen at konsesjonene ene og alene skulle overdras til ulike redere for å sikre disse virksomhetene overskudd. Fiskeriminister Per Sandberg godkjente at Havfisk, som er det største rederiet med leveringsforpliktelser, ble solgt til Lerøygruppen. Kontrollen med disse kvotene er altså først tatt fra kystfiskerne til fiskeindustrien i Nord. Nå er kontrollen på disse kvotene i hendene på en reder fra Vestlandet. Kvotene er altså flyttet fra små til store aktører, samt fra Nord til Sør i Norge.

I Fiskeridirektoratets fartøyregister i dag finnes ingen fartøy i Gamvik kommune over 21 meter, mens det i 2004 var registrert følgende trålere med leveringsplikt i Mehamn:

F-180-G Sletnes 1,4 kvote Mehamn
F-080-G Makkaur 0,7 kvote Mehamn/Øst Finnmark
F-113-NO Nordfjordtrål 80 % av kvote Mehamn
F-009-T Grinnøyfisk 1,0 kvote Mehamn/Øst Finnmark

Disse fartøyene er ute av fisket og kvoterettighetene kjøpt opp. Problemet er at de leveringspliktige kvotene etter slike kvotetransaksjoner som i Mehamn, i hovedsak ikke lengre tilfører anlegg som opprinnelig var tilgodesett i konsesjonsdokumentet.

Dette har tre årsaker:

1. For det første er de oppkjøpte kvotene slått sammen på færre mye større fartøyer som i stor grad fryser fangsten om bord. Dette ble lønnsomt for rederne som en følge av at regelverket ble endret i 2003 hvor leveringsplikt ble omdefinert fra fysiske leveranser til tilbudsplikt. En er en økende andel av den leveringspliktige fisken ble da frosset om bord og solgt gjennom fryseauksjoner i priskonkurranse på et globalt marked. Dette presset innkjøpsprisen til de lokale bedriftene som ble ulønnsomme og mange av dem gikk konkurs.
2. Noen av tilgodesette bedriftene for leveringspliktige kvoter som gikk konkurs var det også knyttet til aktivitetsplikt. Men ved eier overdragelser av trålere med aktivitetsplikt fikk Aker Seafood/Havfisk departementets støtte på at aktivitetsplikten bare gjaldt bedrifter hvor det var aktivitet ved overdragelsestidspunktet (jfr. NFDs brev av 10.2.2014 til Havfisk ASA: Spørsmålet om aktivitetsplikt i Mehamn). Slik blir også aktivitetsplikten undergravet.
3. Gamvik kommune hevder at trålere med leveringsplikt bryter intensjonene med overføring av kvoter fra kystfiskerne til trålerne om å sikre fiskeindustrien på land med råstoff. Samtidig erkjenner man at de reguleringsmetodene som er knyttet til leverings- og aktivitetsplikt er smuldret opp og virkningsløs etter at departementet skritt for skritt har akseptert en helt ny fortolkning av begrepene leveringsplikt og aktivitetsplikt. Samlet har dette ført til at for eksempel Akerkonsernet og nåværende

Havfisk har sluppet unna den fysiske leveringsplikt til Mehamn med store negative konsekvenser for arbeidsplassene i kommunen.

Pliktkommisjonen bør derfor utrede alternative modeller som sikrer at den leverings pliktige fisken over tid fysisk landes og danner grunnlag for verdiskaping i de tilgodesette kommuner.

Dette kan gjøres ved at de rederier som over tid ikke leverer de leveringspliktige fangstene til de tilgodesette kommuner, får sine kvoteandeler inndratt og gjøres uomsettelige.

Deretter kan kvotene refordelles til kystflåten og andre med fartøyer og fangstmønster som kan tilfredsstillere industriens råstoffbehov i det tiltenkte lokalsamfunnet.

Dette betyr at Fiskeridirektoratet skal tildele konsesjon og kvote gratis til aktiv fisker.

Stortinget som gang på gang har fastslått at fisket eies av folket i felleskap, må se at fiskeridepartementet gjør som pålagt, og styrer utviklingen ved politiske vedtaksprosesser, og ikke som nå helt og fullt overlates til fordeling via markedet.

Forvaltning av de leveringspliktige kvotene.

En hovedbarriere for å flytte kvoter fra et fartøy til et annet er at myndighetene i praksis har tillatt at rederiene å kjøpe, selge og pantsette tildelte kvoterettigheter, iden forstand at det er gitt langsiktige kvotegarantier etter bankenes krav. Det innebærer at handlingsrommet er sterkt begrenset for om fordeling av kvoter fra rederier som ikke oppfyller intensjonene i konsesjonsbetingelsene.

Dette innebærer at det må utvikles en ordning hvor pantet tilknyttet kvotene overføres sammen med omfordeling av kvoter. Det er dette som praktiseres ved kjøp og salg av kvoterettigheter mellom private, hvor myndighetene overlater til rederne å bestemme hvem som skal få kjøpe kvoten som da naturligvis er knyttet opp til et pant og involverer den kredittgivende banken som sitter på pantesikkerheten.

Omfordeling på statens hånd må følge de samme prinsipper i og med at Staten allerede har godkjent pantsetting som rederne har basert seg på i god tro.

Forslag om statlig eid kvotebank.

Pliktkommisjonen bør vurdere muligheten av å opprette en kvotebank som kan forvaltes av et statlig eid selskap.

Ved omfordeling av kvoterettigheter kan eksempelvis STATFISK overta pantet fra rederiet som så kan komme skadesløse ut av situasjonen med mulighet for å selge fartøyet uten kvoterettigheter på det internasjonale markedet.

Finansiering av STATFISK kan sikres gjennom utleie av kvoterettigheter på tidsbegrensede kontrakter til andre rederier som tilfredsstiller konsesjonsbetingelsene. Leiekostnadene vil da spille prisene på det ordinære private kvotemarkedet.

STATFISK kan også gjøres til et redskap ved en geografisk fordeling av kvoter der historiske rettigheter er avgjørende. Evt. vekst i bestandene skal fordeles til de mest fiskeriavhengige distrikter, f.eks. Finnmark og Troms. Når fisket avsluttes ved overgang

til annet yrke, alderdom eller død, faller retten i det fri, for retildeling til nye berettigede iht. offentlig prioritering, såfremt disse ikke inndras. Kun fartøyer selges i markedet. Fisker som utpekes iht. til regionale prioriteringer, velger fritt et fartøy og knytter ny gratis rettighet til dette uansett de tidligere kvoter/konsesjoner. Stortinget vedtok systemet med plikten til å treffe vedtak i de politiske kanaler og ikke i markedet i deltakerloven av 1972 og 1999-loven avviker ikke fra dette. Kort fortalt: Det er ikke tidligere konsesjonær som bestemmer sin etterfølger. Rettigheter overføres ikke. Nye konsesjoner tildeles av det offentlige. Selger av fartøy kan ikke ta betalt for oppgivelsen av sin kvote og konsesjon og putte pengene i egen lomme

Konsekvenser

1. Fordelen med en regional åpen utleieordning på anbud er at alle redere og bedriftseiere i kommunen eller regionen får muligheter til å konkurrerer om kvotene samtidig som man sikrer den lokaleråstofftilførselen og stimulerer til øket verdiskaping per kilo
2. For å hindre at de med dypest lommer kjøper opp alle kvotene, kan man for eksempel ved å innføre maksimumsgrenser for enkeltreders kvotekjøp og tildele kredittgivning hvor kvotene betales av sluttseddel etter at fisken er solgt.
3. Regler må også motvirke at noen kjøper for store kvoter som de ikke klarer å fiske.
4. Det kan også innføres regler om maksimalkvoter per fartøy som skal sikre mot lokalmonopolisering og fremme forsvarlig kvalitetshandtering av fangsten.
5. Faren er naturligvis at noen vil være fristet til svartfiske som grunnlag for å betale høyere anbudspriser. Kvotekontrollen og avskrekking ved overtredelse blir derfor ikke mindre viktig med et slikt system! Det kan for eksempel settes som en regel at en hver overtredelse avreglene, vil ekskludere rederen fra auksjonen i kortere eller lengre tid. (På samme måte som dopingtatte idrettsutøvere!).

Prøveprosjekt

Den beste måten å vurdere de økonomiske, organisatoriske og regionale konsekvensene, er å starte opp et prøveprosjekt i en region med utleie av kvoter på anbudsprinsippet/auksjon og høste erfaring av virkningen. På Færøyene har de allerede startet auksjon av de første kvotene (torskekvoter i Barentshavet). Et slikt prosjekt kunne for eksempel utprøves med utgangspunkt i Gamvik/Øst Finnmark

Med hilsen

Trond Einar Olausen

Ordfører Gamvik kommune

